

Grotere klimaatzorgen voor de generatie van morgen

Rapport voor Milieudefensie Jong

Project: 22087361
Amsterdam, 24 mei 2023

© Ipsos 2023. All rights reserved. Contains Ipsos' confidential and proprietary information and may not be disclosed or reproduced without the prior written consent of Ipsos.

3	Introductie
5	Conclusie
9	Belangrijkste inzichten
10	Houding t.a.v. het klimaat
15	Effect op gemoedstoestand
19	Actiebereidheid
22	Waar ligt de oplossing?
26	Onderzoeksopzet
28	Bijlage

Beste lezer,

Op dit moment ervaren mensen overal ter wereld de gevolgen van klimaatverandering. Overstromingen, bosbranden en extreme temperaturen zijn alom in het nieuws. Samen met Milieudefensie Jong zijn we op zoek gegaan naar hoe Nederlandse jongeren de huidige tijd rondom het klimaat beleven. We hadden wel een idee van hoe Nederlanders / jongeren in het klimaatvraagstuk staan: [uit eerder onderzoek van Ipsos](#) – in opdracht van de NOS – blijkt dat zeven op de tien Nederlanders zich zorgen maken over de opwarming van de aarde. Maar dit hadden we nog niet onderzocht onder de specifieke leeftijdsgroep van jongeren van 16 tot 30 jaar.

In dit onderzoek leest u dat driekwart van de jongeren zich zorgen maakt over het klimaat en dat een op de vijf jongeren regelmatig tot vaak klimaatstress ervaart. Voor meer interessante bevindingen en conclusies verwijzen we graag door naar dit rapport.

Uiteraard horen we het graag als u vragen en/of opmerkingen heeft over dit onderzoek!

Met vriendelijke groet,

Nicole Nibbering
Research Executive
nicole.nibbering@ipsos.com

Sander Nieuwkerk
Senior Research Executive
sander.nieuwkerk@ipsos.com

Introductie

Hoofdvraag om te beantwoorden

Hoeveel jongeren ervaren klimaatstress en hoe beïnvloedt dit hun dagelijkse leven?

Wat we moeten begrijpen om dit te beantwoorden:

1.

Houding t.a.v. het klimaat

Hoe kijken jongeren naar klimaatverandering?

Maken jongeren zich zorgen over klimaatverandering?

2.

Effect op de gemoedstoestand

Heeft het klimaat invloed op de dagelijkse gemoedstoestand van jongeren?

3.

Actiebereidheid

Wat doen jongeren zelf om de klimaatcrisis tegen te gaan?

4.

Waar ligt de oplossing?

Vinden jongeren dat er iets tegen de klimaatcrisis gedaan kan worden? En zo ja, wie moet daarin het voortouw nemen?

Conclusies

Conclusie (1/2)

Jongeren maken zich veel zorgen over klimaatverandering. Een relatief grote groep ervaart regelmatig tot vaak klimaatstress. Dit uit zich in een bereidheid om in actie te komen óf juist in een gevoel van apathie. Mannen en vrouwen verschillen van houding omtrent het klimaat. Zo maken vrouwen zich vaker zorgen, terwijl mannen vaker klimaatstress ervaren.

1.

Houding t.a.v. het klimaat

Een ruime meerderheid van de jongeren (70%) maakt zich zorgen over klimaatverandering. Zij vinden dat er iets moet worden gedaan om de crisis te bestrijden. Het weer wordt steeds extremer; dat merken ze zelf en zien ze ook vaker in het nieuws. Een kwart van de jongeren probeert zelfs nieuws over het klimaat te vermijden, omdat het te negatief is. Met dat negatieve gevoel willen jongeren niet te vaak worden geconfronteerd. Jongeren die klimaatstress ervaren, keren zich in sommige gevallen dus af van het thema klimaat. Dit maakt het moeilijk om die groep te bereiken en te mobiliseren in de strijd tegen de klimaatcrisis.

2.

Effect op de gemoedstoestand

Eén op de vijf jongeren zegt regelmatig tot vaak stress te ervaren als ze aan de klimaatcrisis denken. Dit zijn met name jonge jongeren (16-24 jaar) en jongeren die hoogopgeleid zijn. Daarnaast zijn het vaker mannen dan vrouwen die stress ervaren als gevolg van de klimaatcrisis. Zij voelen zich vaker dan anderen machteloos en proberen nieuws over het klimaat te vermijden. Bijna 9 op de 10 jongeren ervaren wel eens negatieve gevoelens door de klimaatcrisis. De helft van de jongeren ervaart dit zelfs regelmatig tot vaak. Deze jongeren met klimaatstress hebben meer zorgen over de toekomst en hun vertrouwen in de politiek is lager dan dat van andere jongeren.

Conclusie (2/2)

3.

Actiebereidheid en verantwoordelijkheid

Eén op de vijf jongeren met negatieve gevoelens door de klimaatcrisis, wil in actie komen. Daarnaast is er van die groep ook een deel (15%) dat juist apathisch wordt van de crisis. De grootste groep maakt zich echter vooral zorgen over de toekomst en verliest haar vertrouwen in instituties. Terwijl de verantwoordelijkheid voor het bestrijden van de klimaatcrisis volgens de meeste jongeren met name bij de overheid ligt.

Jongeren vinden dat ze zelf wel voldoende doen, maar denken ook dat hun individuele acties niet veel verschil maken. Slechts 12% van de jongeren die hun gedrag aanpassen, denkt dat hun aanpassingen veel verschil maken in de strijd tegen de klimaatcrisis. Dit, in combinatie met het lage vertrouwen in de politiek, laat zien waar de klimaatstress vandaan kan komen. Hierachter schuilt de gedachte dat je als individu het verschil niet maakt en dat de politiek dat wel kan, maar te weinig actie onderneemt.

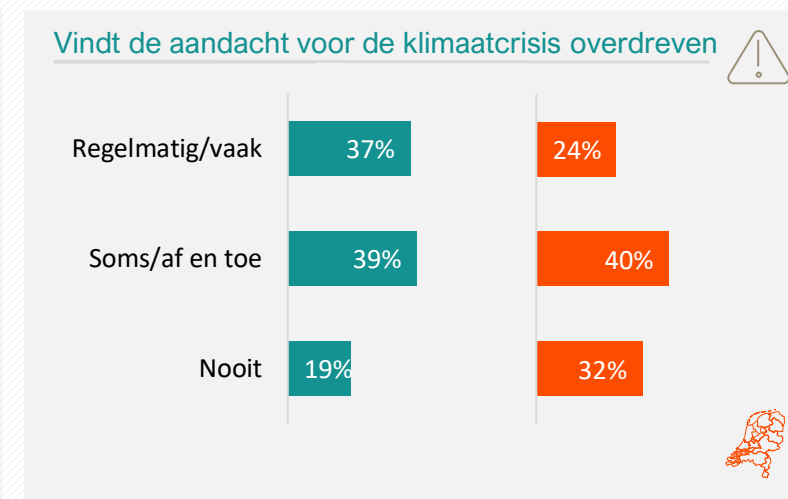
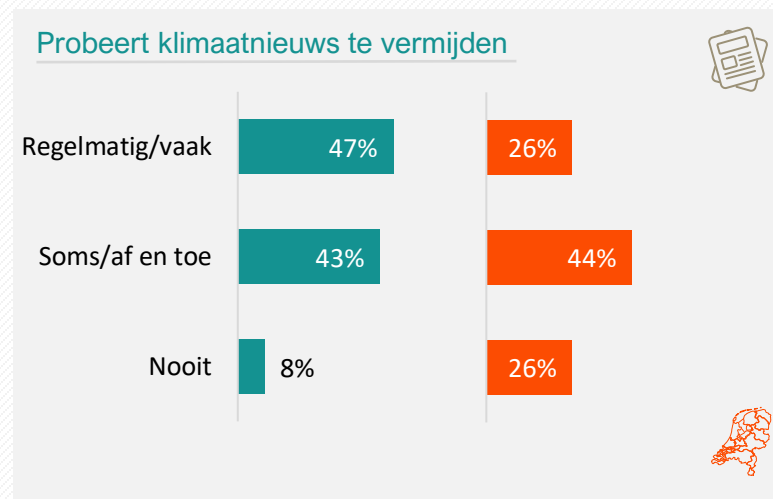
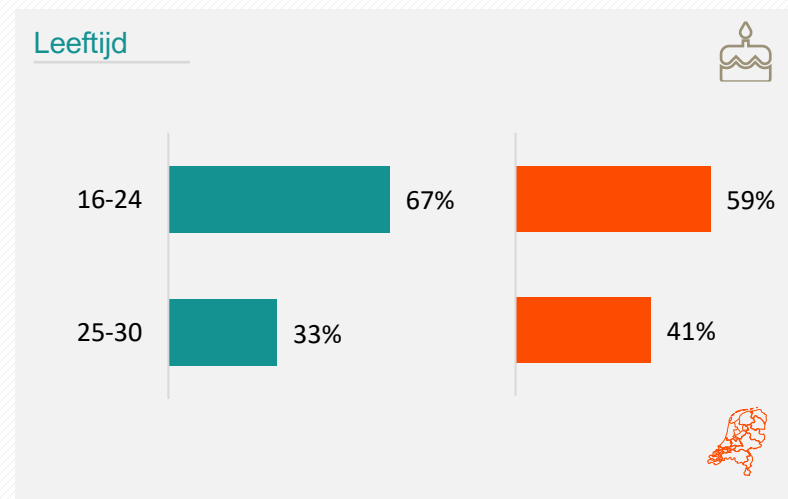
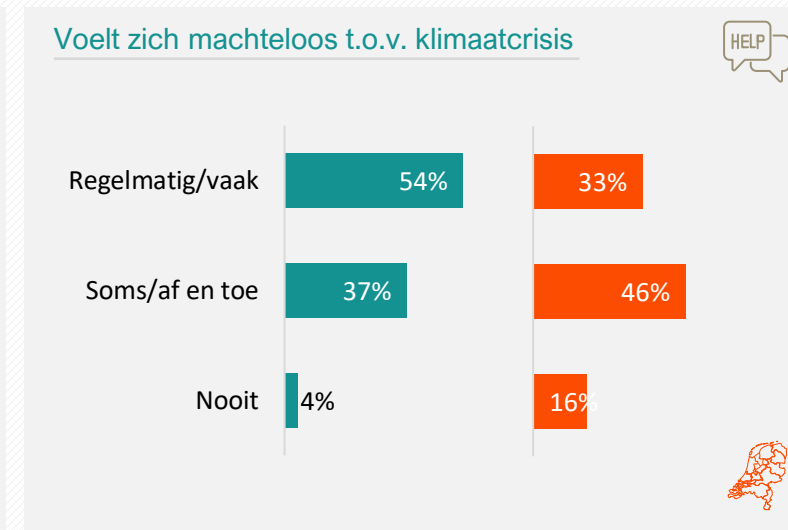
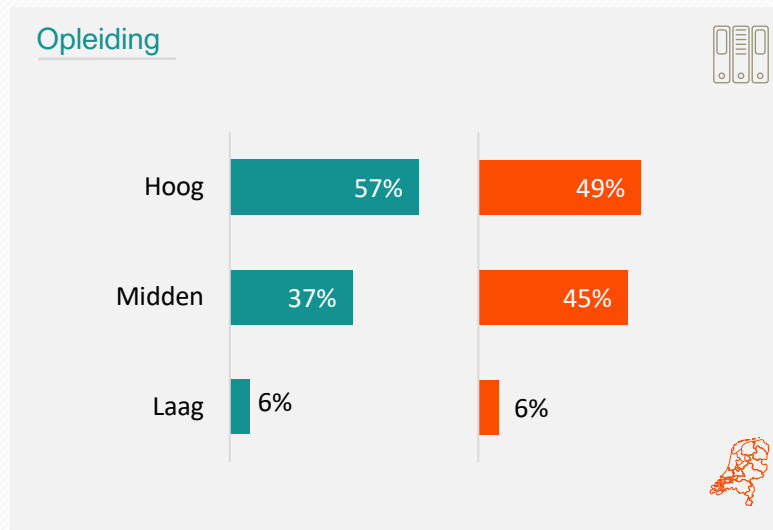
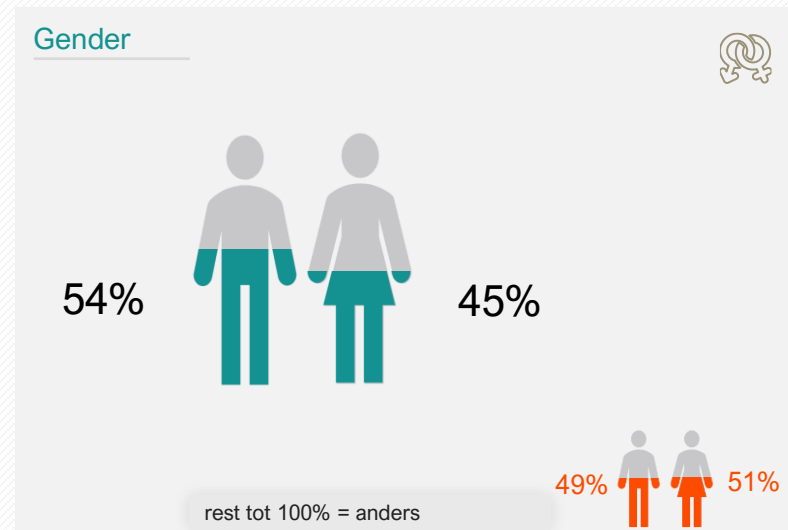
4.

Verschillen in sociaal-demografische kenmerken

Het valt op dat mannen en vrouwen verschillende houdingen hebben ten opzichte van het klimaat. Vrouwen maken zich meer zorgen dan mannen. Echter lijken mannen met klimaatzorgen vaker extremer te zijn: zij ervaren vaker klimaatstress en zijn ook bereid tot radicalere acties.

Daarnaast maken hoogopgeleiden en de 16-24-jarigen zich meer zorgen dan de oudere jongeren en laagopgeleide jongeren.

Profielschets jongeren die klimaatstress ervaren

Basis groen: Jongeren die regelmatig tot vaak stress ervaren als ze aan de klimaatcrisis denken (n=213).

Basis oranje: Nederlandse jongeren 16-30 jaar (n=1000).

Belangrijkste inzichten

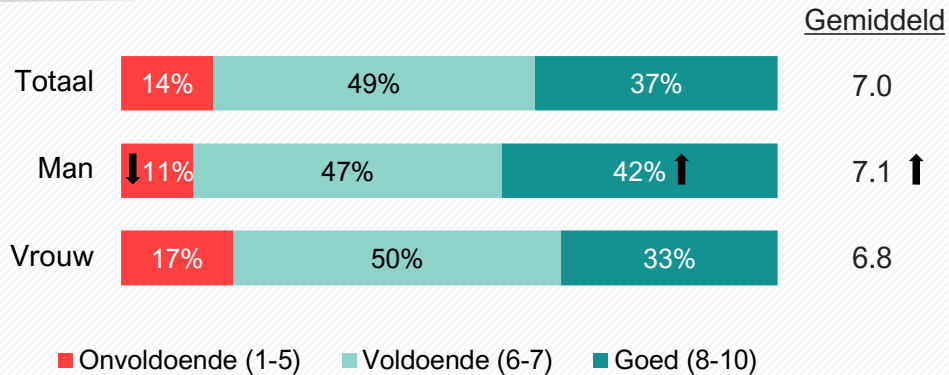
1.

Houding t.a.v. het klimaat

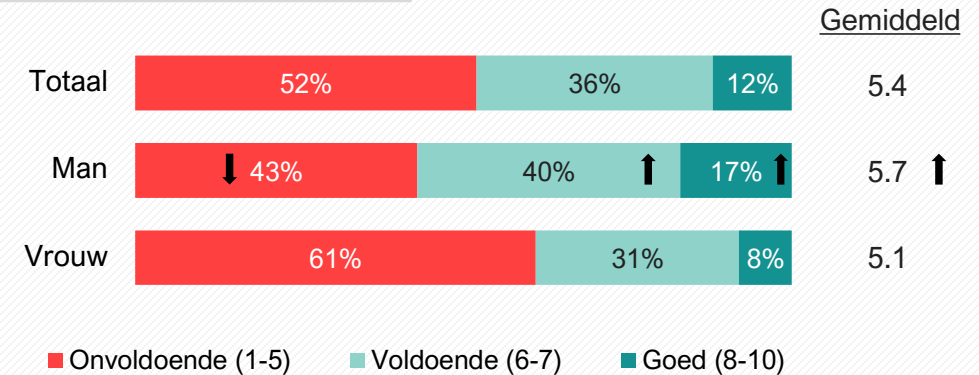

Jongeren zijn vaker tevreden over zichzelf dan over het klimaat; met name vrouwen beoordelen het klimaat met een onvoldoende

Rapportcijfer over jezelf

Rapportcijfer over het klimaat

We hebben jongeren die het klimaat een onvoldoende gaven, gevraagd of ze hun cijfer wilden toelichten. Een paar voorbeelden:

- 'Klimaatverandering is een groot probleem dat meer aandacht vereist.'
- 'In het nieuws komt vaak terug dat het niet goed gaat met het klimaat.'
- 'De temperaturen slaan nergens op. De winters zijn geen winters meer en de zomers zijn geen zomers meer.'
- 'Het weer wordt steeds extremer.'

Basis: Totaal (n=1000); man (n=480); vrouw (n=515). B1) Als je een rapportcijfer zou moeten geven over hoe het nu met je gaat, welk rapportcijfer zou dat dan zijn?

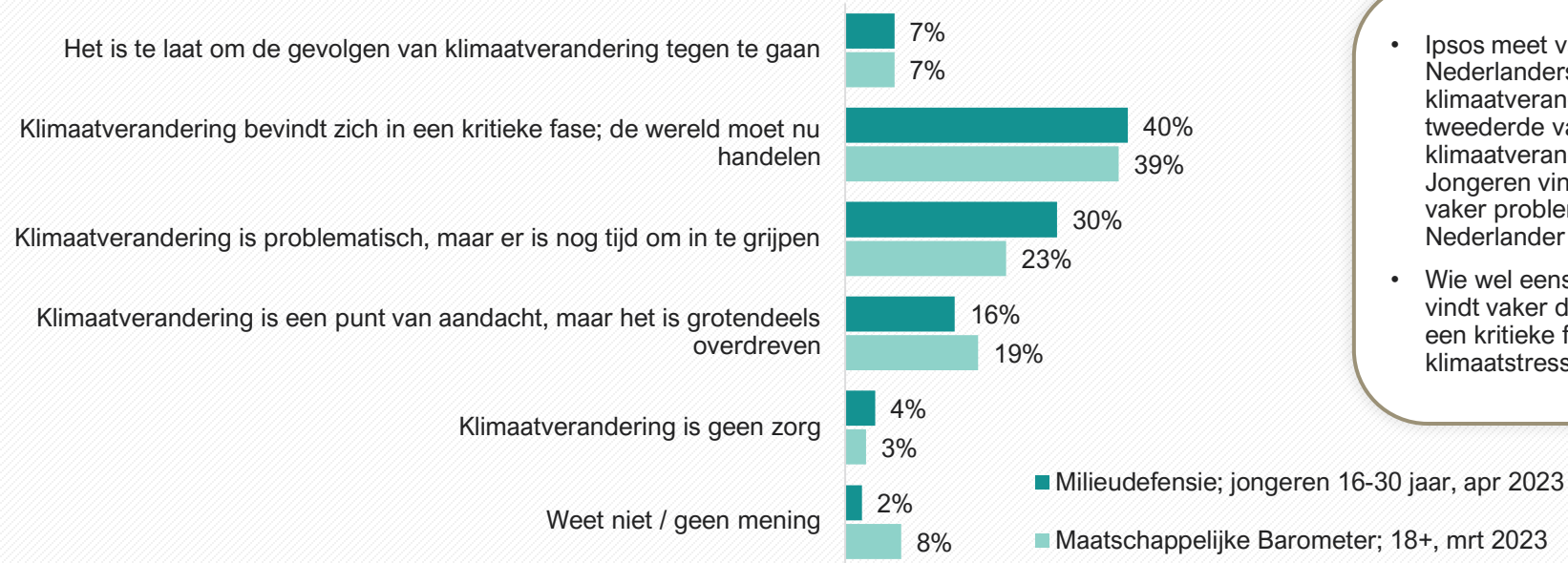
B3a) Als je een rapportcijfer zou moeten geven over hoe het nu met het klimaat gaat, welk rapportcijfer zou dat dan zijn?

Basis: klimaatcijfer onvoldoende (n=530) B3b. Kun je aangeven waarom je een onvoldoende geeft voor het klimaat?

↑↓ significant verschil
t.o.v. vrouwen

7 op de 10 jongeren vinden klimaatverandering problematisch en dat de wereld (nu) moet handelen. 7% van de jongeren zegt zelfs dat het al te laat is om iets te doen

Gevoelens ten opzichte van klimaatverandering

- Ipsos meet vaker de gevoelens van Nederlanders ten opzichte van klimaatverandering. In maart 2023 vond tweederde van de Nederlanders (66%) klimaatverandering ten minste problematisch. Jongeren vinden klimaatverandering dus vaker problematisch dan de gemiddelde Nederlander (77% vs. 69%).
- Wie wel eens klimaatstress ervaart (45%), vindt vaker dat klimaatverandering zich in een kritieke fase bevindt dan wie nooit klimaatstress ervaart (37%).

De helft van de jongeren maakt zich zorgen over de klimaatcrisis. Vier op de tien passen hun gedrag al aan om de crisis te bestrijden, terwijl een groep van diezelfde grootte nog niet weet wat ze kan doen

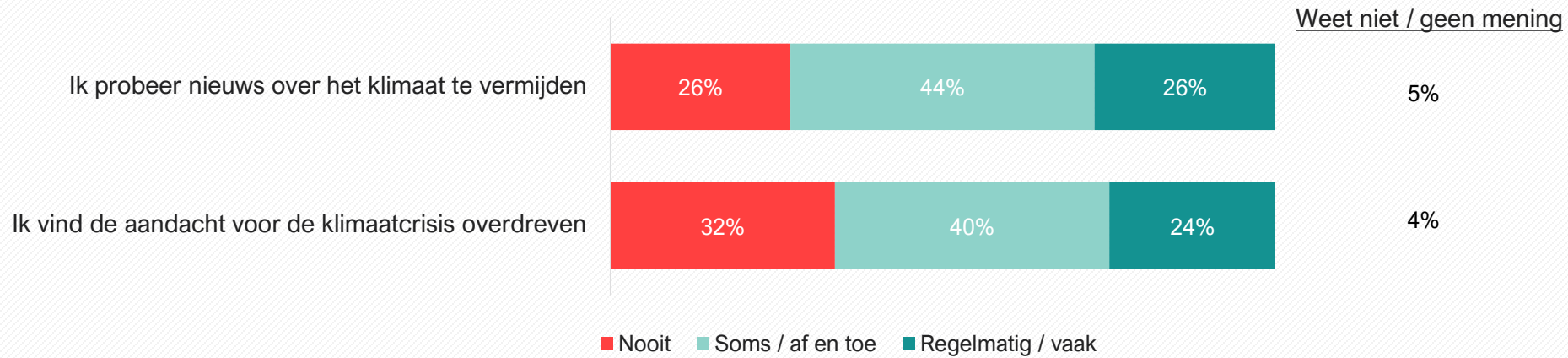
Stellingen over de klimaatcrisis

- 25-30-jarigen passen vaker hun gedrag aan (45%) en proberen ook vaker mensen in hun omgeving te overtuigen om klimaatbewust te leven (40%) dan 16-24-jarigen (resp. 38% en 30%).
- Het zijn met name jongeren, die hun eigen gedrag hebben aangepast, die anderen proberen te overtuigen om klimaatbewust te leven (59%).
- Wie het klimaat een onvoldoende rapportcijfer geeft, weet vaker niet wat die kan doen tegen klimaatverandering (47%) dan wie een voldoende geeft (35%).

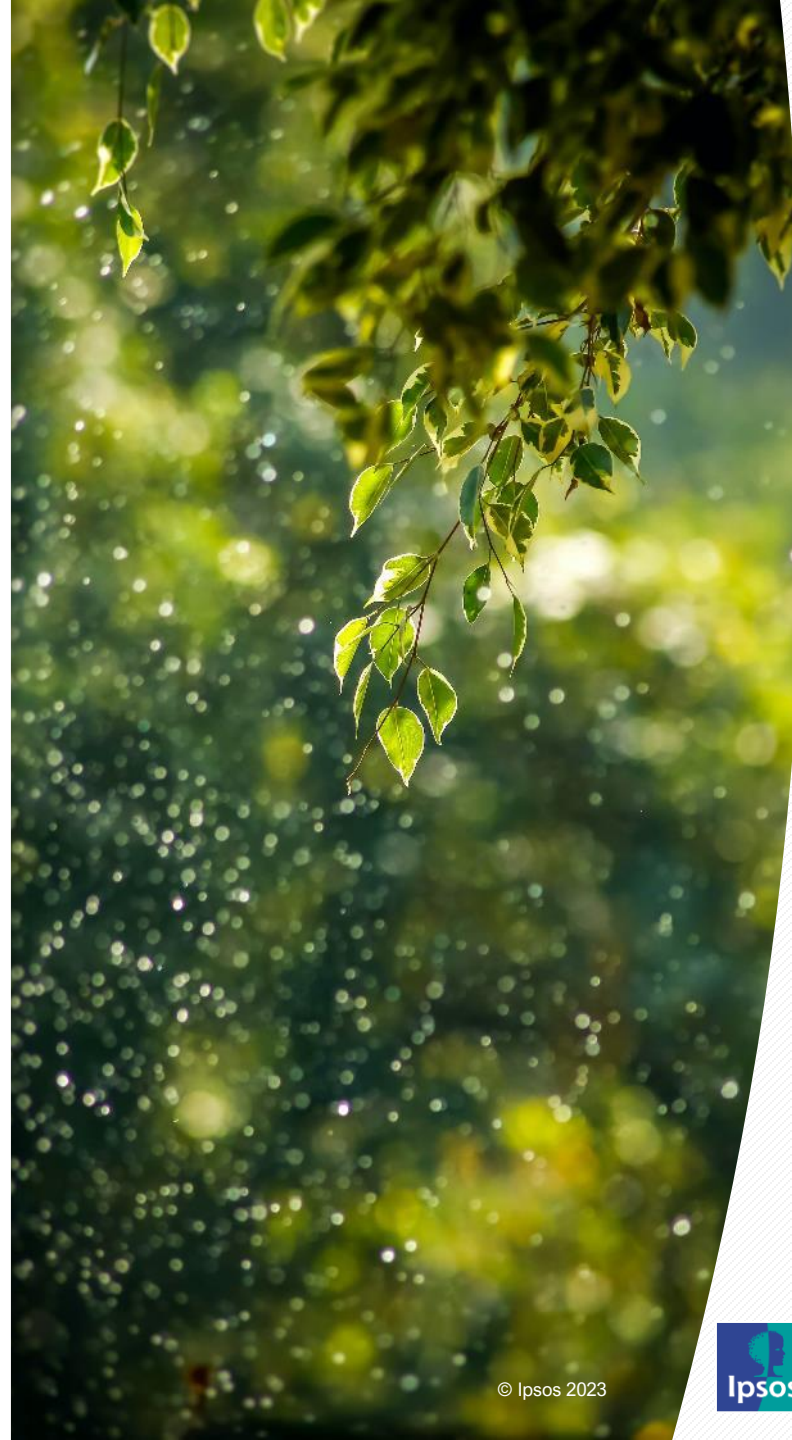
Een kwart van de jongeren probeert klimaatnieuws te vermijden

Stellingen over de klimaatcrisis

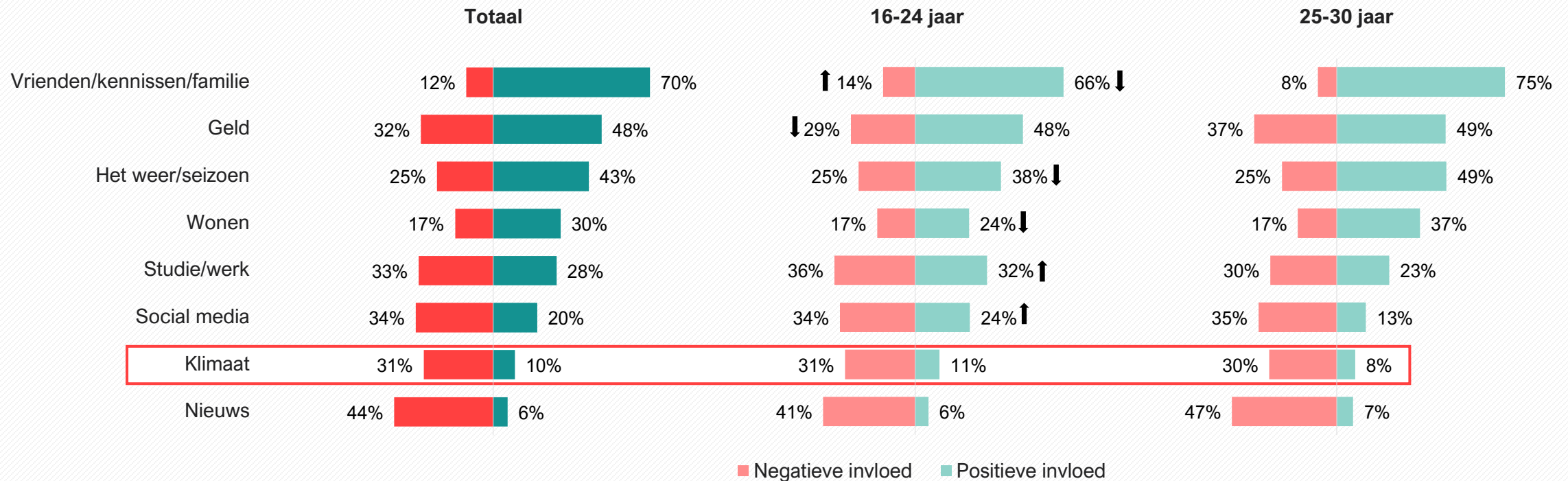
2.

Effect op de gemoedstoestand

Hoewel het klimaat niet de meeste invloed heeft op de gemoedstoestand van jongeren, is de aanwezige invloed vooral negatief

Negatieve/positieve invloed op gemoedstoestand

↑↓ significant verschil t.o.v. leeftijdsgroep 25-30

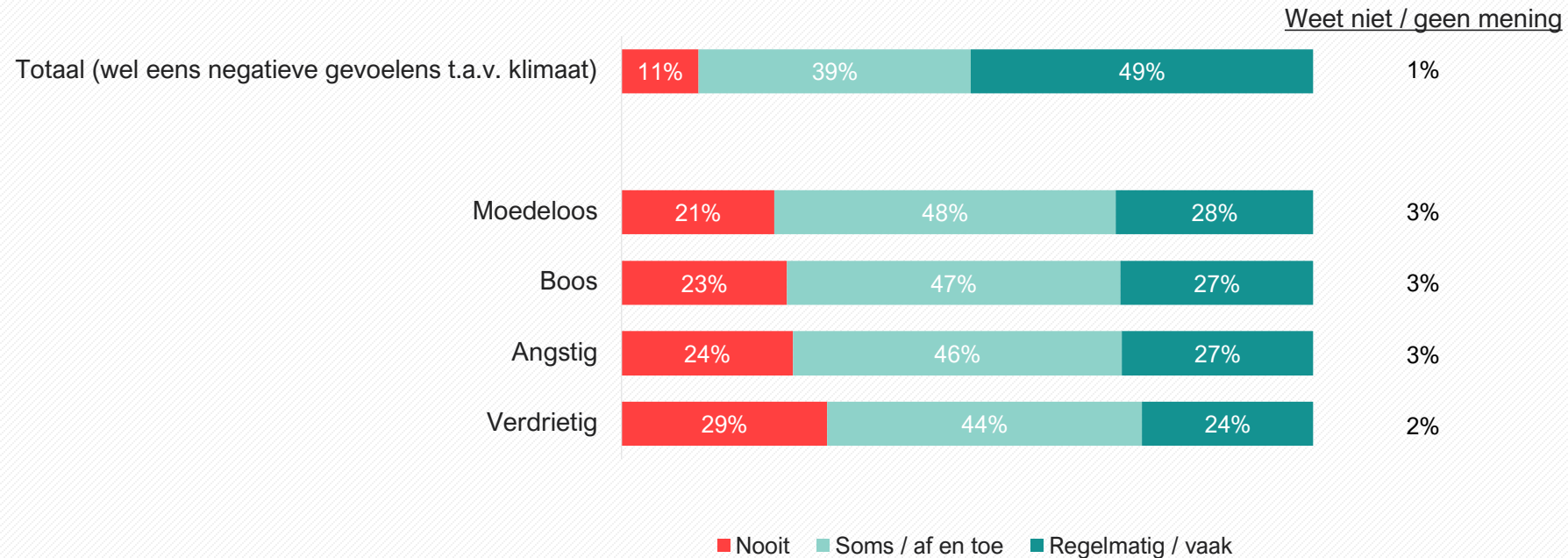
Basis: Totaal (n=1000); 16-24 jaar (n=594); 25-30 jaar (n=406)

B2a) Kun je aangeven welk(e) thema('s) een positieve invloed heeft/hebben op jouw gemoedstoestand?

B2b) Kun je aangeven welk(e) thema('s) een negatieve invloed heeft/hebben op jouw gemoedstoestand?

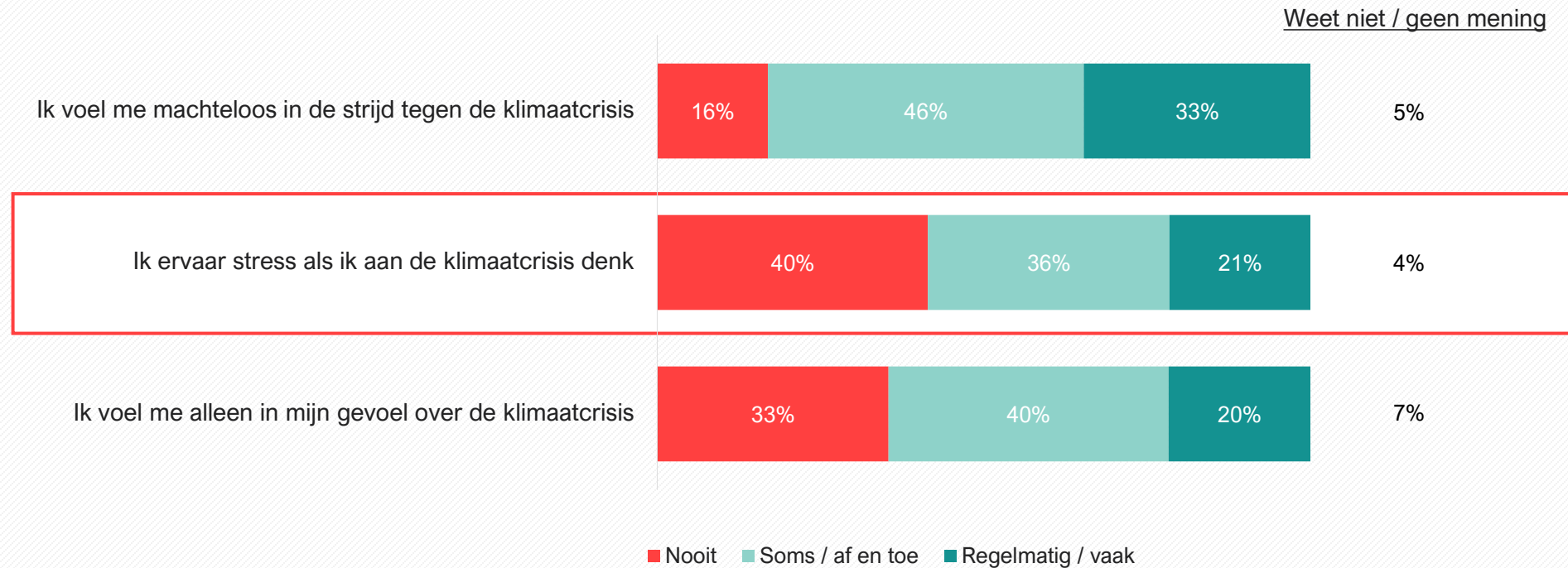
9 op de 10 jongeren ervaren wel eens negatieve gevoelens door de klimaatcrisis. De helft van de jongeren ervaart dit zelfs regelmatig/vaak

Voel je je wel eens ... door de klimaatcrisis?

Eenvijfde van de jongeren ervaart regelmatig tot vaak klimaatstress. Daarnaast voelt driekwart zich wel eens machteloos t.o.v. de klimaatcrisis

Stellingen over de klimaatcrisis

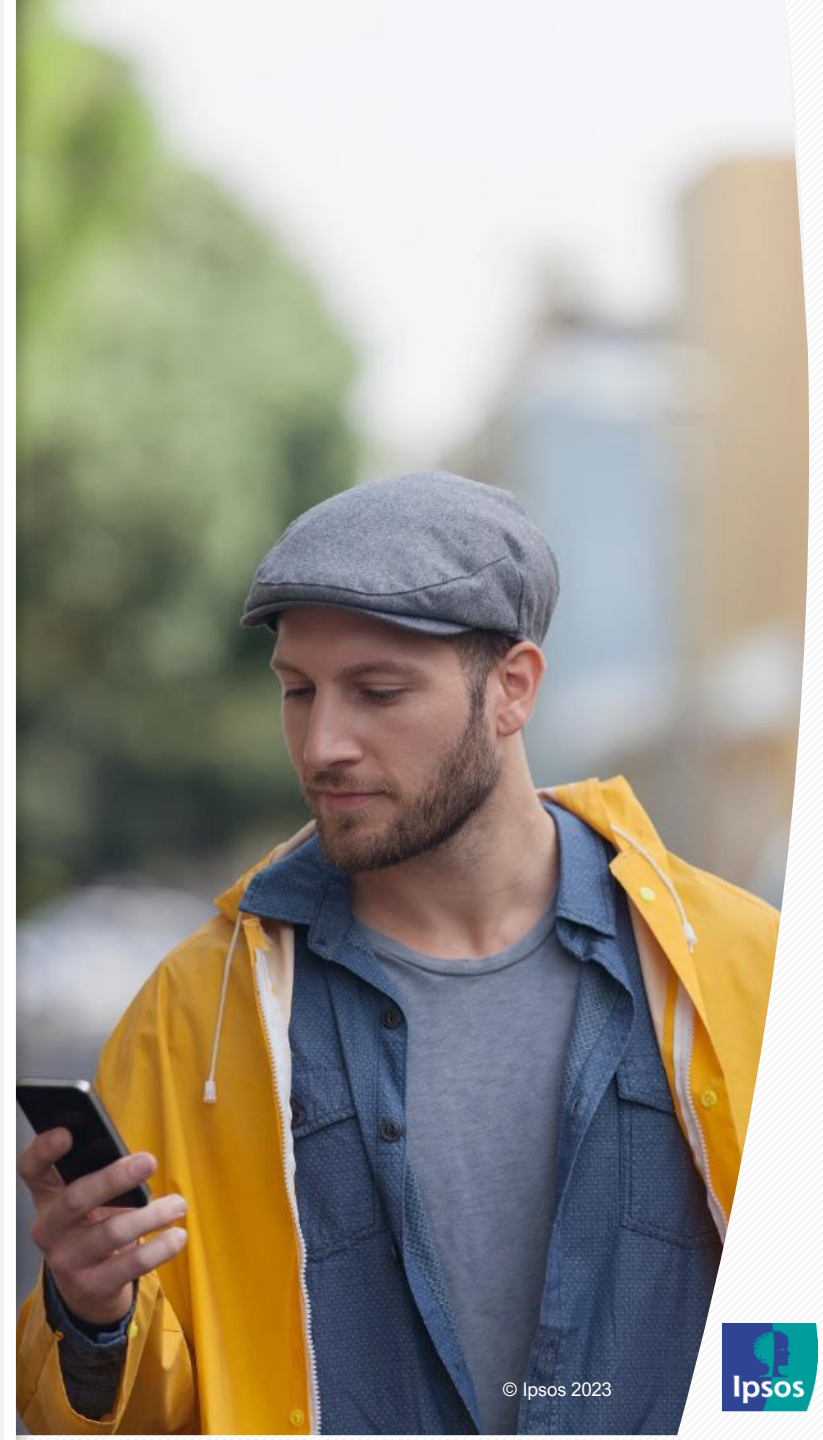
Basis: Totaal (n=1000).

B9) In hoeverre ben je het eens met de volgende stellingen over de klimaatcrisis?

Stress is gedefinieerd als: 'piekeren, slecht slapen, vermoeidheid, hoofdpijn, een opgejaagd gevoel etc.'

3.

Actiebereidheid

Veel jongeren maken zich zorgen over het klimaat en verliezen vertrouwen in instituties; sommigen willen in actie komen, terwijl anderen in apathie vervallen

Op welke manier uiten deze gevoelens zich?

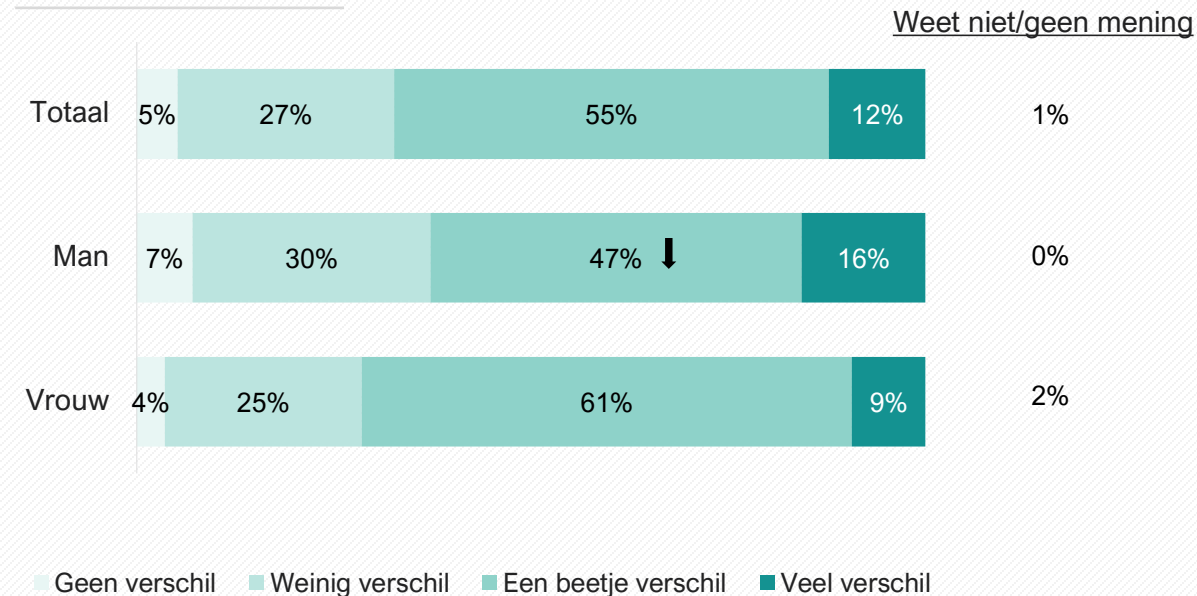
- Mannen zijn radicaler in hun acties dan vrouwen (11% / 6%), maar ervaren tegelijkertijd ook vaker een verlammingseffect door hun gevoelens (18% / 13%).
- Mannen verliezen vaker dan vrouwen hun vertrouwen in bedrijven (30% / 23%), terwijl vrouwen zich vaker zorgen maken over de toekomst dan mannen (53% / 39%).
- De oudste groep verliest vaker hun vertrouwen in de overheid (45%) dan de jongste groep (35%).

Basis: Jongeren die soms/vaak angstig, moedeloos, boos en/of verdrietig zijn als ze denken aan de klimaatcrisis. (n=886).

B8) Je geeft aan dat je soms/vaak angstig, moedeloos, boos en/of verdrietig bent als je denkt aan de klimaatcrisis. Op welke manier uiten deze gevoelens zich?

Slechts 12% van de jongeren denkt zelf veel verschil te kunnen maken in de strijd tegen de klimaatcrisis

Zelf het verschil maken

- De meeste jongeren die hun gedrag hebben aangepast (82%) vinden dat ze wel iets van verschil maken, al is er maar een relatief kleine groep die zegt veel verschil te maken.
- Uit de open antwoorden blijkt dat jongeren vaak lijken te vinden dat gedrag van een individu uiteindelijk niet de oplossing voor de klimaatcrisis is. Een van hen zegt: *'Ik kan als consument en particulier maar een beetje doen: echt grote impact kan pas gemaakt worden door bedrijven, en via die weg moeten consumenten zich ook weer aanpassen, waardoor grote veranderingen mogelijk zijn.'*

Basis: Jongeren die hun gedrag hebben aangepast om de klimaatcrisis tegen te gaan. Totaal (n=413); man (n=184); vrouw (n=225)
B6a) In hoeverre denk je dat jouw individuele acties (denk aan energieverbruik verminderen, afval scheiden, demonstreren, steunen van petities etc.) het verschil kunnen maken in de strijd tegen de klimaatcrisis?
B6b. Licht je antwoord toe.

↑↓ significant verschil t.o.v. vrouwen

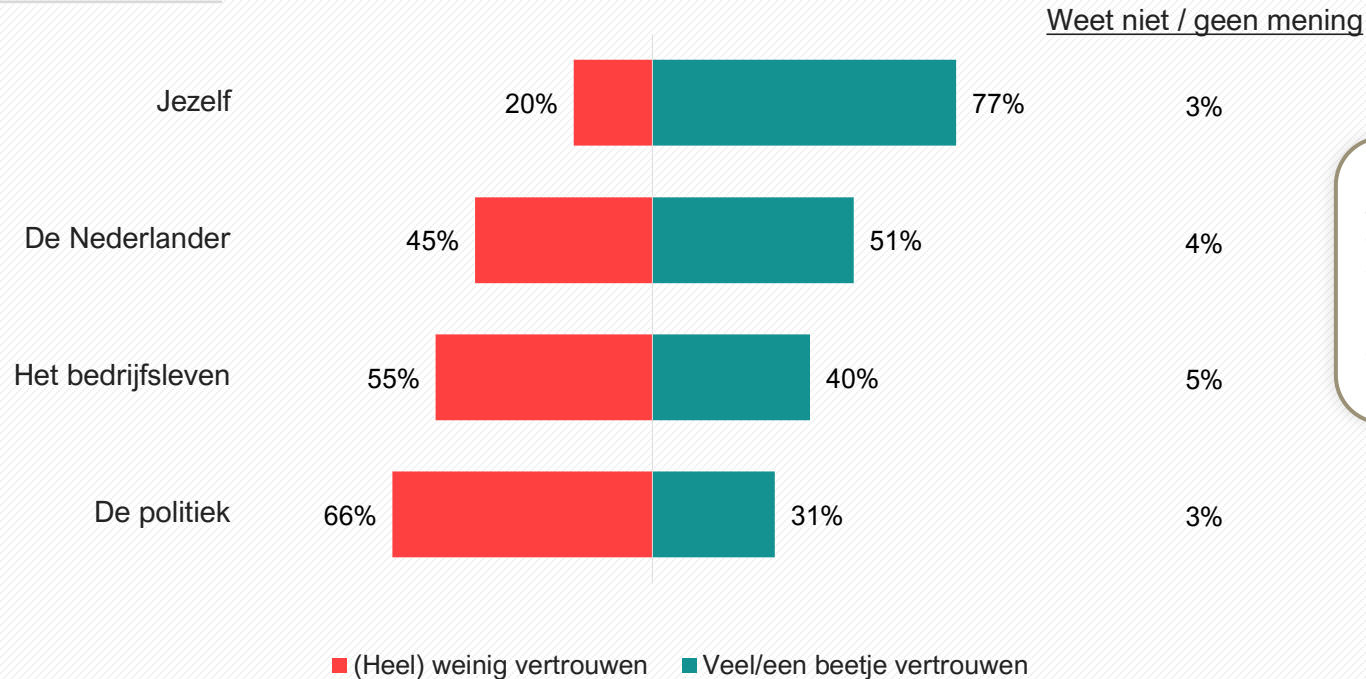
4.

Waar ligt de oplossing?

Tweederde van de jongeren heeft (heel) weinig vertrouwen in de politiek

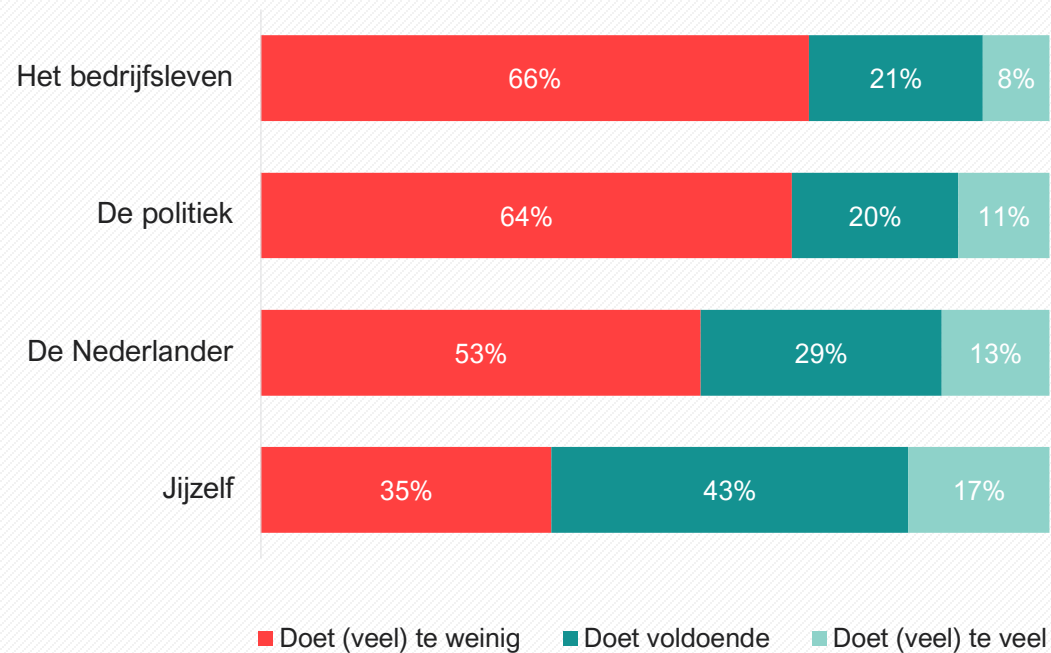
Vertrouwen in het algemeen

Jongeren die regelmatig/vaak klimaatstress ervaren, hebben minder vertrouwen in de samenleving als geheel. Opvallend is dat zij ook minder vertrouwen hebben in zichzelf dan wie nooit klimaatstress ervaart (resp. 39% en 8%).

Tweederde van de jongeren vindt dat de politiek en het bedrijfsleven (veel) te weinig doen tegen de klimaatcrisis

Vind je dat ... voldoende doet tegen de klimaatcrisis?

Weet niet / geen mening

5%

6%

5%

5%

Jongeren die het klimaat een onvoldoende geven, zeggen vaker dat de instituties te weinig doen tegen de klimaatcrisis.

Een paar voorbeelden uit de open antwoorden:

Het bedrijfsleven:

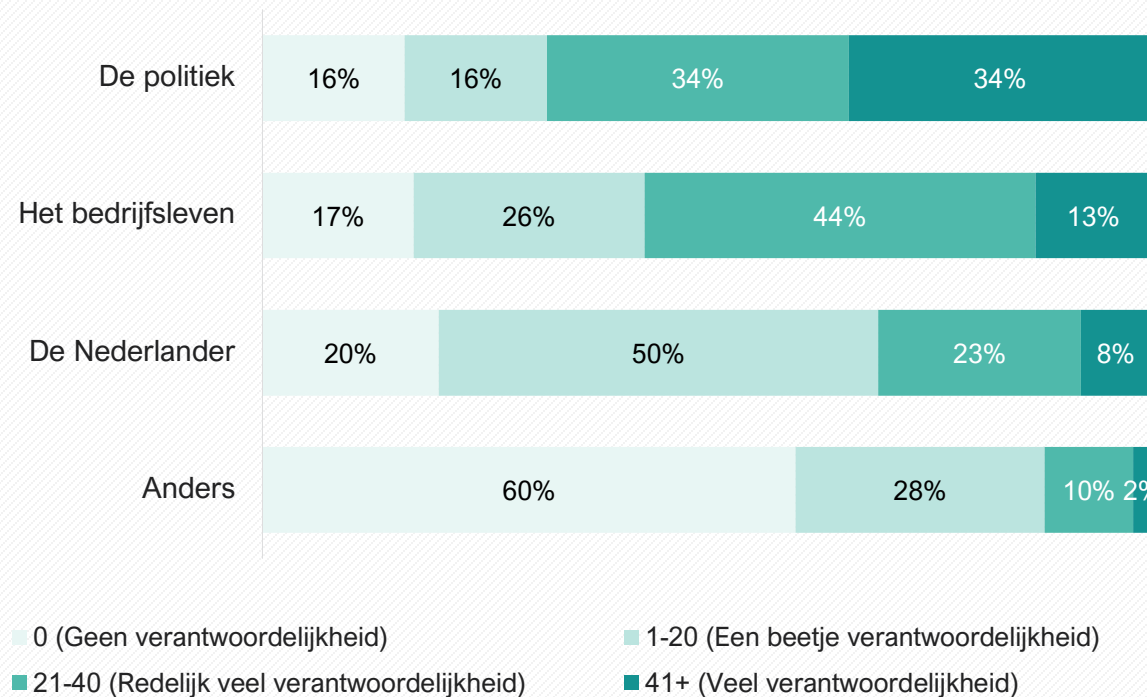
- 'Veel zeggen maar niet doen.'
- 'Bedrijven zijn alleen uit op geld en hun imago.'

De politiek:

- 'Doet te lang over besluitvorming en pakt niet de grote vervuilers aan.'
- 'Ze pakken niet door en kijken ook niet naar de lange termijn.'

Jongeren houden met name de politiek verantwoordelijk voor het bestrijden van de klimaatcrisis

Verantwoordelijkheid voor het bestrijden van de klimaatcrisis

Anders

-
- 'Andere landen / EU / internationale verdragen'
 - 'Ikzelf'
 - 'Iedereen is verantwoordelijk'
 - 'Non-profit- en onderzoeksorganisaties'

Basis: Totaal (n=1000).

B13) De verantwoordelijkheid voor het bestrijden van de klimaatcrisis ligt bij veel verschillende partijen. Bij welke partij(en) vind jij dat de verantwoordelijkheid ligt? Geef door het uitdelen van 100 punten aan waar volgens jou de verantwoordelijkheid ligt. Je mag de stemmen verdelen over alle partijen.

Onderzoeksopzet

Hoe we dit onderzocht hebben

Met wie we hebben gesproken

Doelgroep: Nederlanders van 16 tot en met 30 jaar (n=1000).

De steekproef van *Nederlanders* vormt een representatieve afspiegeling van de Nederlandse bevolking op de kenmerken geslacht, leeftijd, regio en opleidingsniveau.

Representativiteit is geborgd door het trekken van een gestratificeerde steekproef, stellen van quota tijdens het veldwerk en toepassen van weegcorrecties op de data.

Hoe hebben we met ze gesproken

- Online kwantitatief onderzoek via het Ipsos i-Say online access Panel.
- Dataverzameling vond plaats van donderdag 20 april 2023 tot en met woensdag 26 april 2023.

Bijlage

Wat zeggen jongeren over de klimaatcrisis?

Jongeren met klimaatstress

- Ik hoop dat er binnenkort veel maatregelen komen tegen de klimaatcrisis.*
- Ik ben gewoon erg verdrietig erover en ik hoop dat mensen eindelijk zullen realiseren wat een probleem het is...*
- Beetje sneu dat iedereen weet hoe erg het is en niemand er iets aan doet!*
- Zolang iedereen wereldwijd nog veel gebruik maakt van vliegreizen, er mensen zijn die "voor hun lol" ruimte raketten laten ontploffen, rommel in de natuur gooien, vervuilende industrie... dan is het onzin om hier in Nederland te denken dat wij de wereld kunnen redden!*
- Zorgelijk dat veel mensen het niet geloven.*
- Ik hoop dat er zo snel mogelijk actie wordt ondernomen, er is geen tijd meer en er moeten relevante, effectieve beslissingen worden genomen.*

Jongeren zonder klimaatstress

- Ik vind dat bedrijven meer aan de toekomst moeten denken dan aan geld.*
- Het is de vraag in hoeverre wij mensen invloed hebben op het klimaat en klimaatverandering. Wat ik wel weet is dat wij als mensen verantwoordelijk zijn om goed voor de schepping en de dieren, planten en voor elkaar te zorgen en om verantwoord met alles om te gaan. Daarom moeten we afval scheiden en rommel niet op straat laten rondgaan. Verder moeten we goed nadenken over onze manier van leven en hoe we omgaan met alles wat ons toevertrouwd is.*
- We moeten meer gaan samen werken en dat het ook meer moet worden beloond want wie goed doet goed ontmoet.*
- Men moet naar zichzelf kunnen kijken.*
- Blijf er niet in hangen. Als andere delen op de wereld er niks aan doen, dan heeft het geen zin als Nederland alles doet want het werkt toch niet.*

Basis: Totaal (n=1000).

B14) Wil je nog iets kwijt over het klimaat / klimaatverandering / de klimaatcrisis?

**BE
SURE.
ACT
SMARTER.**

**Thank
you**